

การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตาม แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

สรรเสริญ อินทร์ดี¹ จิตติยา เนตรวงษ์^{2*} รัชฎาพร ธีรารรรณ³ และ นฤมล นิตยจินต์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และ 2) นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ อาจารย์ผู้สอนรายวิชาหมวดการศึกษาทั่วไปในปีการศึกษา 2556 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จำนวน 156 คน ผู้เชี่ยวชาญเพื่อการสัมภาษณ์ 7 คน และผู้เชี่ยวชาญด้วยการประชุมกลุ่ม 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของอาจารย์ผู้สอนมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูลโดย หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป โดยภาพรวมอาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ หลักความมีภูมิคุ้มกัน หลักความมีเหตุผล หลักความรอบรู้ และหลักความพอประมาณ

2) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมี 10 ชั้น ประกอบด้วย ชั้นเตรียมการและปฐมนิเทศ ชั้นให้ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นดำเนินกิจกรรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ชั้นการรวบรวม ประมวลข้อมูล และความองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ชั้นแจกแจงเตรียมโครงการฯ และจัดทำร่างโครงการฯ ชั้นดำเนินการโครงการส่งเสริมคุณธรรมด้วยการรับใช้สังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นทบทวนความรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้ ชั้นการสรุปประเมินผลโครงการฯ และเขียนรายงาน ชั้นการนำเสนอโครงการฯ และวิพากษ์ และชั้นสรุปผลการดำเนินการ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป

¹ รองศาสตราจารย์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

³ อาจารย์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

* ผู้มีพันธะประสานงาน โทร. 0-2244-5630 อีเมล: titiya_net@dusit.ac.th

The Study of the Guidelines for Integrated Approach to Ethics Teaching Based on Sufficiency Economy Philosophy for General Education Courses of Suan Dusit Rajabhat University

Sansern Intharat¹ Titiya Netwong^{2*} Ratchadaphorn Thirawan³ and Narumon Nitchin³

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study lecturers' opinions of the guidelines for integrated approach to ethics teaching based on sufficiency economy philosophy for general education courses of Suan Dusit Rajabhat University and 2) to guidelines for integrating the sufficiency economy philosophy into ethics teaching in general education courses of Suan Dusit Rajabhat University. The sample consisted of 1) 156 general education lecturers of Suan Dusit Rajabhat University in the academic of 2013, 2) 7 specialist for in-depth interview, and 3) 7 specialist for focus group. The research instruments were: 1) the lecturer's Suan Dusit Rajabhat University opinion questionnaire of integrated approach to ethics teaching based on sufficiency economy philosophy for general education courses of Suan Dusit Rajabhat University 2) the in-depth interview form about the development of instruction to integrate ethics into general education. Data were analyzed by using mean, standard deviation and content analysis. The results of the study were as follows:

1) overall, the lecturers' opinions expressed their satisfaction with approach to integrate ethics into general education teaching by following sufficiency economy philosophy at the high level.

2) an approach to integrate ethics into general education teaching by following sufficiency economy philosophy included 10 steps as followed: preliminary and orientation, advanced knowledge of course content to integrate into following sufficiency economy philosophy, the activities provide knowledge continuously, the gathering of information and knowledge involved, the distributions will prepare project and drafting projects, implementation project servicing integrity by following sufficiency economy philosophy, reviewing knowledge and application of knowledge, summarizing the evaluation project and report writing, the project presentations and critiques and the conclusion of the action.

Keywords: approach to integrate ethics, sufficiency economy philosophy, General Education

¹ Associate Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Dusit Rajabhat University

² Assistant Professor, Information Technology Program Faculty of Science and Technology, Suan Dusit Rajabhat University

³ Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Dusit Rajabhat University

* Corresponding Author Tel. 0-2244-5630 E-mail: titiya_net@dusit.ac.th

1. บทนำ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาคน เพราะเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์และความยั่งยืนของการพัฒนา ให้ความสำคัญต่อเรื่องความอยู่ดีมีสุขมากกว่าความมั่นคง และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และการใช้คุณธรรมนำความรู้ เพราะว่าคนผู้ซึ่งเป็นผู้สร้างสิ่งแวดล้อมของตนทำให้เกิดความพอเพียงได้ด้วยการรักษาความสมดุลในชีวิตของแต่ละคน แต่ละชุมชน แต่ละองค์กร และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ การพัฒนาคนให้ดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นการปลูกฝังคุณค่าของความเป็นคน การคิดให้ถูก พูดให้ถูก ปฏิบัติให้ถูก อย่างมีสติ และใช้ปัญญาไปในทางที่ถูกต้อง เพื่อทางเลือกและพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ให้สามารถอยู่อย่างพออยู่พอกินอุมชูตนเองและครอบครัวได้โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น อีกทั้งอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข แนวคิดเหล่านี้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าแท้จริงแล้วทั้งหลักธรรมใน “พุทธศาสนา” กับแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” มีความเกี่ยวพันกันมาก [1]

การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอนโดยใช้หลักการเรียนรู้และการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนมี “ความรู้คู่ความดี” ที่ยั่งยืน จะประสบความสำเร็จได้ก็ด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้สอนที่จะต้องเริ่มต้นพิจารณาการจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม คุณภาพ และคุณค่าให้แก่สังคม และประเทศชาติ [2] รูปแบบของการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยสถานศึกษา ที่สำคัญคือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้เรื่องความดี/ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย การพัฒนาตน ความเป็นไทย สิ่งแวดล้อม และศาสนาวัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ ผูกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝังความมีสติจะมีน้ำใจ กตัญญู รู้หน้าที่ มีระเบียบวินัย ผูกฝนสม่ำเสมอ เรียนรู้จากความผิด ฟังตนเอง ปฏิบัติตามคำสอน รักษาวัฒนธรรม/ สิ่งแวดล้อม และทำตนให้เป็นประโยชน์ ด้านการสร้าง

ทัศนคติให้ตระหนัก รัก/ภาคภูมิใจ มุ่งมั่น เชื่อฟัง มีเหตุผล มีสำนึกขณะจะกระทำอย่างรอบคอบ การปลูกฝังรูปแบบนี้ผู้ที่ต้องทำตัวเป็นตัวอย่างคือ ครู อาจารย์ผู้สอน ผลที่คาดว่าจะได้รับคือ เด็กมีสติจะมีน้ำใจ กตัญญู รู้หน้าที่ มีระเบียบวินัย เรียนรู้ผิดถูก รักษาวัฒนธรรม สร้างประโยชน์ มีความภาคภูมิใจ มุ่งมั่น มีเหตุผล และมีสำนึก

การจัดการเรียนการสอนจึงต้องการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมเมื่อนำมาบูรณาการตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงน่าจะส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนได้ เพราะหลักธรรมสำคัญที่ซ่อนอยู่ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือวิธีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ก็คือ การใช้ศักยภาพของตนเพื่อพึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตแบบให้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกให้น้อยที่สุด [3]

การจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไปของหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปเป็นการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาทุกชั้นปี โดยมีวัตถุประสงค์ให้การพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิคือ คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นจากความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาให้ครบทั้ง 5 ด้านดังกล่าว จึงจำเป็นต้องบูรณาการศาสตร์หลายด้านเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทั้ง 5 ด้าน โดยอาศัยแนวคิดการเรียนการสอนบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ การปฏิรูปวิธีดำเนินงานการจัดการศึกษาทุกประเภท และทุกระดับให้เป็นไปตามกฎหมายการศึกษา ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป จึงนับเป็นการปฏิรูปวิธีดำเนินงานวิธีหนึ่งในการจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษา ผู้สอน

และผู้เรียน ให้มีความสอดคล้องกับกฎหมายการศึกษาทั้งหมดรวมถึงสร้างคนด้วยวิธีการที่จะดำรงตนให้อยู่อย่างมีความสุขที่รู้จักตน รู้เท่าคน รู้หน้าที่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังนั้นก็จำเป็นจะต้องมีการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป แล้วนำเสนอการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปเพื่อสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2.2 เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

3. วัสดุอุปกรณ์และวิธีการวิจัย

3.1 กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ผู้สอนรายวิชาหมวดการศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จำนวน 156 คน ที่สอนอยู่ในปีการศึกษา 2556 ผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญา ศาสตร์ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักสูตรและการสอนเพื่อการสัมภาษณ์ 7 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญา ศาสตร์ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักสูตรและการสอนเพื่อการประชุมกลุ่ม 7 คน

3.2 แบบแผนการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาหมวดการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่ม

ของผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญา ศาสตร์ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักสูตรและการสอน

3.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากแบบสอบถามของอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับความคิดเห็น วิธีการสอน สารการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ และเก็บรวบรวมข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญจากการประชุมกลุ่ม

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 แบบสอบถามความคิดเห็นการบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1) ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับคือ ระดับความคิดเห็นมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2) การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยคณะผู้วิจัยกำหนดประเด็นและขอบเขตคำถามด้วยการจัดเก็บหมวดหมู่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วพิจารณาแบบสอบถามเบื้องต้น หาประสิทธิภาพโดยนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบ เพื่อตรวจสอบด้านความเที่ยงตรง (Validity) คือ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และความเหมาะสมในด้านภาษา (Wording) โดยประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายการวิจัย หรือ IOC (Item Objective Congruence) โดยเลือกค่า IOC รายข้อตั้งแต่ 0.50 เป็นต้นไป แล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 คน แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.98 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแล้วนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

3.3.2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป

1) ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน ในประเด็นหลักการ

สอนที่สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 10 ข้อ ในประเด็นแนวทางการนำหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมีภูมิคุ้มกัน หลักความรอบรู้ และหลักคุณธรรมจริยธรรมมาใช้บูรณาการการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยที่สนับสนุนต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

2) การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยศึกษาข้อมูล ทฤษฎี และแนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประเมินคุณธรรมจริยธรรม และ แนวคิดการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หาประสิทธิภาพโดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมในด้านภาษา (Wording) โดยทำการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามในประเด็นการจัดกิจกรรม การบูรณาการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ถูกต้องตรงตามเนื้อหา แล้วนำไปใช้จริงโดยการนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหา ประเด็นสำคัญที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เทียบกับแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

3.4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการประชุมกลุ่มโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เกี่ยวกับแนวทางการนำหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมีภูมิคุ้มกัน หลักความรอบรู้ และหลักคุณธรรมจริยธรรมมาใช้บูรณาการการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมบูรณาการหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยที่สนับสนุนต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

4. ผลการวิจัย

4.1 ความคิดเห็นการบูรณาการสอดคล้องคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนมหาวิทยาลัยศึกษาทั่วไป โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเกี่ยวกับการบูรณาการสอดคล้องคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในการนำมาใช้จัดการเรียนการสอน สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ หลักความมีภูมิคุ้มกัน ($\bar{x} = 4.14$, S.D. = 0.64) หลักความมีเหตุผล ($\bar{x} = 4.09$, S.D. = 0.67) หลักความรอบรู้ ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = 0.69) และหลักความพอประมาณ ($\bar{x} = 3.99$, S.D. = 0.66)

การนำเสนอแนวทางหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมีภูมิคุ้มกัน หลักความรอบรู้ และหลักคุณธรรมจริยธรรมมาบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนมีแนวทางโดยสร้างศรัทธาที่ถูกต้อง สร้างกำลังใจ สร้างแรงจูงใจที่ถูกต้อง ให้นักศึกษามีกำลังใจ (พลธรรม5) สร้างหลักความศรัทธาที่ถูกต้อง ของหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข มีลักษณะ เป็นสหวิทยาการ มีเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบ ผู้สอนต้องรู้จักทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ กิจกรรมเน้นประสบการณ์ตรงจากของจริง ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เน้นสร้างจิตสำนึกสาธารณะ บ่มเพาะคุณธรรมทางใจ เนื้อหาเน้นปัญหาของบริโภคนิยม โดยเน้นการฝึกสมาธิ และสติเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันบริโภคนิยม การจัดการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการจัดการเรียน

การสอนโดยใช้โครงการเป็นฐานเช่น โครงการจิตอาสา
ปลูกจิตสำนึกสาธารณะ หรือ ทำโครงการเกี่ยวกับ
ผู้ด้อยโอกาสในสังคมเน้นศึกษาปัญหาของชุมชน ปัจจัย
ที่สนับสนุนความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนเพื่อ
สร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา คือครูผู้สอน
ต้องมีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติตนเป็นต้นแบบ
ตัวอย่างที่ดีให้แก่นักศึกษา จะกระตุ้นท้าทายให้ผู้เรียน
สร้างจิตสำนึกสาธารณะ เนื้อหาคือสิ่งที่เกิดขึ้นจริง อยู่
ใกล้ตัว หรือเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของนักศึกษา

4.2 แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
คุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนดุสิตมี 10 ขั้น มีดังนี้

(1) ขั้นเตรียมการและปฐมนิเทศ

- แจกแนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน
กำหนดบทบาทหน้าที่ กฎ กติกาเกณฑ์การเรียน
- แบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน เพื่อ
ร่วมกันทำโครงการส่งเสริมคุณธรรมด้วยการรับใช้สังคม
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ผู้สอนระบุถึงเกณฑ์มาตรฐานการทำงาน และ
ระยะเวลาการทำงานโครงการฯ เครื่องมือที่ใช้
ติดต่อสื่อสารเพื่อการจัดทำโครงการฯ

(2) ขั้นให้ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน เชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- กระตุ้นความสนใจ ให้ผู้เรียนอภิปราย และ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา
เชื่อมโยงกับประสบการณ์ตามแนวหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง
- ผู้เรียนร่วมอภิปราย นำเสนอประเด็นเรื่องการ
ส่งเสริมคุณธรรมเพื่อการรับใช้สังคมตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงที่สนใจจะทำในเบื้องต้น
- ผู้เรียนเลือกเวลาที่จะปฏิบัติ เลือกสถานที่ที่
จะปฏิบัติกิจกรรม การติดต่อสื่อสารทั้งแบบเผชิญหน้า
หรือแบบออนไลน์จากเว็บไซต์ประจำรายวิชา

(3) ขั้นดำเนินกิจกรรมและให้ความรู้อย่าง ต่อเนื่อง

- ผู้สอนให้ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์
เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการทำโครงการส่งเสริม

คุณธรรมด้วยการรับใช้สังคมตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง และแนะนำแหล่งสารสนเทศทาง
ออนไลน์

- ผู้เรียนให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อหา
วิธีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการดำเนิน
โครงการเสริมคุณธรรมเพื่อการรับใช้สังคมตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(4) ขั้นการรวบรวม ประมวลข้อมูล และ องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

- ผู้เรียนสืบสอบข้อมูล ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่
เกี่ยวข้องในการรวบรวมข้อมูล และองค์ความรู้เพิ่มเติม
จากการพบปะสนทนาขอความร่วมมือจากบุคคลต่างๆ
- ผู้เรียนนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมา
ประมวลเพื่อจัดเตรียมสำหรับคิดวางแผนทำร่าง
โครงการฯ ต่อไป

(5) ขั้นแจกแจง เตรียมโครงการฯ และจัดทำ ร่างโครงการฯ

- ผู้เรียนพิจารณาวางแผนงานในรายละเอียด
และภาพรวมทั้งหมด โดยนำข้อมูลที่รวบรวมและ
ประมวลได้ทั้งหมดนั้นมาเรียบเรียงและจัดทำเป็นเอกสาร
ร่างโครงการฯ ให้ผู้เรียนเริ่มศึกษา
- ผู้เรียนจัดทำร่างโครงการฯ ตามหัวข้อที่
กำหนด

(6) ขั้นดำเนินการโครงการส่งเสริม คุณธรรมด้วยการรับใช้สังคมตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

- ผู้เรียนนำร่างโครงการฯ มาปฏิบัติจริงไป
ตามลำดับขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน
- ผู้สอนหรือคณะที่ปรึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง
ติดตาม คอยให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือ
เสนอแนะ

(7) ขั้นทบทวนความรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้

- ผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงเนื้อหาที่ได้
เรียนรู้อันเป็นการประยุกต์ใช้เนื้อหาการเรียนรู้อันกำหนด
สถานการณ์อื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ทาง
สังคม
- ผู้เรียนสรุปการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน
สถานการณ์อื่น ผู้เรียนร่วมแสดงความคิดเห็น คุณค่า

การทำกิจกรรมร่วมกันให้สอดคล้องตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(8) ขั้นตอนสรุปประเมินผลโครงการฯ และเขียนรายงาน

- ผู้เรียนจัดทำรายงานโครงการฯ และสื่อเพื่อการนำเสนอโครงการฯ

- ผู้สอนให้พื้นฐานความรู้ด้านการประเมินโครงการฯ

(9) ขั้นตอนนำเสนอโครงการฯ และวิพากษ์

- ผู้เรียนนำเสนอโครงการฯ ของตนเองออกสู่การรับรู้ของสมาชิกกลุ่ม

- ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงการของตนให้สมาชิกระหว่างกลุ่มรับรู้ แล้ววิพากษ์

(10) ขั้นตอนผลการดำเนินการ

- ผู้เรียนจัดทำรายงาน และนำเสนอผลการดำเนินงานด้วยมัลติมีเดียผ่าน Youtube

- ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายสรุปผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมประเมินผลงาน วิธีการที่ได้ แล้วจัดเก็บในเว็บไซต์

5. อภิปรายผลและสรุปผล

5.1 การบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน โดยภาพรวมความคิดเห็นการบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ หลักความมีภูมิคุ้มกัน หลักความมีเหตุผล หลักความรอบรู้ และหลักความพอประมาณ จึงกล่าวได้ว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมได้ สอดคล้องกับแนวคิดของรัชชชยและคณะ [3] ที่กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตน เพื่อให้ก้าวทันและดำรงอยู่ได้ในโลกาภิวัตน์ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายในและภายนอก เป็นประโยชน์ต่อทุกคนทุกระดับ ไม่ว่าจะนำไปประยุกต์ในระดับใดก็สามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องและเหมาะสมเมื่อพิจารณาหลักการต่างๆ ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาจัดการเรียนการสอนมีแนวทางที่ควรนำมาใช้ได้ดังนี้ หลักความมีภูมิคุ้มกัน ต้องส่งเสริมให้นักศึกษาขยันเรียนเป็นประจำและตั้งใจเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายเป็นแรง กำหนดแนวปฏิบัติ ข้อตกลง กฎระเบียบร่วมกันของนักศึกษาเพื่อจัดการเรียนการสอนให้ได้ประสิทธิผล มีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบ หลักความมีเหตุผล อาจารย์และนักศึกษามีส่วนร่วมในการตรวจสอบกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และนักศึกษาร่วมจัดทำโครงการ หลักความรอบรู้ มีการจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้และส่งเสริมทักษะการดำรงชีวิตแก่นักศึกษา ให้แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เผยแพร่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน สุดท้ายหลักความพอประมาณ ส่งเสริมให้นักศึกษาทำกิจกรรมโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมนักศึกษาทำกิจกรรมอย่างพอเพียงตามความแตกต่างของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกัลยา และชิตารัตน์ [4] ที่พบว่าแนวทางดังกล่าวสามารถถ่ายทอดผ่านวิธีการสอนโดยอาจารย์ผู้สอนเป็นแบบอย่าง การยกตัวอย่างสถานการณ์ การแนะนำระหว่างการเรียนการสอน ซึ่งสามารถนำสู่การพัฒนาหรือส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาบัณฑิตให้มีคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีคุณภาพต่อไป

5.2 การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมี 10 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมการและปฐมนิเทศ ขั้นให้ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นดำเนินกิจกรรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ขั้นการรวบรวม ประมวลข้อมูลและความองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ขั้นแจกแจง เตรียม

โครงการฯ และจัดทำร่างโครงการฯ ขึ้นดำเนินการโครงการส่งเสริมคุณธรรมด้วยการรับใช้สังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขึ้นทบทวนความรู้ประยุกต์ใช้ความรู้ ขึ้นการสรุปประเมินผลโครงการฯ และเขียนรายงาน ขึ้นการนำเสนอโครงการฯ และวิพากษ์ และขึ้นสรุปผลการดำเนินการ กระบวนการดังกล่าวจึงจะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรมจริยธรรมซึ่งประกอบด้วยเหตุผลเชิงจริยธรรมและเจตคติและพฤติกรรมจริยธรรมของผู้เรียนได้ กระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะผ่านการศึกษาค้นคิดเห็นการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ และการประชุมกลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญ โดยสอดคล้องกับกระบวนการของพนมพร และคณะ [5] ที่ได้ระบุกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้องมีพื้นฐาน 5 ขั้นตอนคือ 1) การสร้างคณะทำงานหรือทีมงาน 2) การอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติ 3) การปฏิบัติการ 4) การติดตาม การกำกับผลการดำเนินงาน และ 5) การนำเสนอผลงาน นอกจากนี้ในกระบวนการดังกล่าวต้องมีกระบวนการที่ต้องมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของมหาวิทยาลัยได้แก่ ด้านหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ ระบบการเรียนรู้ ระบบการดูแลช่วยเหลือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร การสนับสนุน ความร่วมมือ เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ ทรัพยากร และบรรยากาศ [6] ซึ่งได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลยที่ต้องมีองค์ประกอบทั้ง 10 องค์ประกอบนี้จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อการบูรณาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

6. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยประจำปีงบประมาณ 2556 และทุนสนับสนุนการตีพิมพ์เผยแพร่ งานวิจัย จากสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

6. เอกสารอ้างอิง

- [1] วันชัย ทรงเมตตา. (2553). "พุทธศาสนากับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง", บัณฑิตศึกษปริทรรศน์. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เมษายน 2553, หน้า 39 - 62.
- [2] อารุง จันทวานิช. (2550). สกศ. วิจัยพบ 4 รูปแบบพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก. [Online]. Available: http://www.once.go.th/news46/pr/sala/s_490314.htm[2552, มกราคม 14].
- [3] ธวัชชัย เฟ็งพิณิจ และคณะ. (2556). "การพัฒนาตัวบ่งชี้การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษาหมู่บ้านโฮมสเตย์ จังหวัดหนองคาย", วารสารวิจัย มสศ. ปีที่ 9 (3). หน้า 15-29.
- [4] กัลยา ศรีกล้า และธิดารัตน์ คณึงเพียร. (2551). แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุรินทร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข.
- [5] พนมพร เฝ้าเจริญ และคณะ. (2553). โครงการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- [6] สุภาพนีย์ พลิชฐ์เนาวกุล และพรสวรรค์ สุวัฒนศรีย์. (2551). การศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.